

Конституційна реформа в Україні

Середа Т.М., здобувач кафедри конституційного та міжнародного права НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент Тарасенко К.В.

Україна переживає, мабуть, найбільш тяжкі часи у своїй історії. Головним завданням на сьогодні є відновлення миру та спокою в нашій державі. Проведені загальнонаціональні круглі столи, інші важливі внутрішньодержавні та міжнародні форуми свідчать про те, що і політичне керівництво, і вся громадськість консолідована відносно того, що єдиним можливим варіантом вирішення питання збройного протистояння на сході нашої країни є проведення мирного діалогу, в результаті якого буде знайдено спільне бачення виходу із кризи.

Сучасний етап конституційних перетворень в Україні спрямований на досягнення єдиної мети - це «демократична, правова, високотехнологічна і розвинена держава, яка є невід'ємною складовою європейської цивілізації», шляхом досягнення цієї мети є «реформа та глибока модернізація країни».

Модернізацію України глава держави визначає як стратегічний вибір її подальшого розвитку, що передбачає низку завдань, серед яких «ключового значення набуває завершення конституційної реформи».

При дослідженні сучасних конституційних перетворень в Україні необхідним є звернення до теорії та практики конституційної реформи в Україні, що висвітлюються у працях А. З. Георгіци, С. П. Головатого, А.М. Колодія, В. М. Кампо, С. В. Ківалова, О. В. Марцеляка, О. Г. Мучніка, М. П. Орзіха, М. О. Пухтинського, П. А. Рудика, І. А. Тимченка, В. М. Шаповала, Ю. С. Шемшученка, О. І. Ющика та ін.

Конституційно-правове забезпечення сучасних перетворень в Україні в умовах становлення та розвитку українського конституціоналізму має відбуватися у напрямках: 1) здійснення модернізації Основного Закону та конституційного законодавства в контексті еволюційного розвитку системи

конституціоналізму; 2) усунення існуючих дефектів (зокрема, законодавчих колізій, що існують у Конституції та конституційному законодавстві); 3) усунення прогалин у конституційно-правовому регулюванні, які існують в поточному конституційному законодавстві. Так, до основних сфер відносин, де є прогалини, слід віднести формування ефективної моделі взаємодії між урядом, президентом і парламентом, реформи судоустрою, територіального устрою та місцевого самоврядування в Україні; 4) здійснення систематизації конституційного законодавства, перш за все, у формі інкорпорації, з розміщенням інкорпорованого матеріалу за предметом правового регулювання, тобто за інститутами конституційного законодавства (конституційно-законодавчі інститути), яка має поєднуватися з переробкою чинних конституційно-правових актів, а також з можливою їх частковою кодифікацією і консолідацією; 5) удосконалення конституційного законодавства України та його розвиток у напрямках (тенденції розвитку конституційного законодавства): інтенсифікації законотворчого процесу за умови дотримання «якості» законів; новелізації законодавства; адаптації законодавства до законодавства Європейського Союзу; демократизації конституційного законодавства та інтеграції загальнолюдських принципів в національне конституційне законодавство України; підвищення людського виміру; соціалізації; гуманізації; удосконалення законодавства у напрямі відповідного конституційно-правового забезпечення розвитку громадянського суспільства в Україні.

У цьому контексті хотілося б також висловити власне бачення щодо питань подальшого державного розвитку та конституційного реформування. До основних положень, які повинні відобразитися в Основному Законі з метою втілення компромісів та забезпечення єдності у суспільстві, необхідно віднести:

- закладення засад децентралізації державної влади;
- розширення компетенції місцевого самоврядування;
- посилення матеріально-фінансової спроможності та самостійності регіонів і громад;
- удосконалення механізму взаємодії центральних і регіональних органів влади;
- збалансування системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- оновлення конституційних засад функціонування судової системи та органів охорони правопорядку;
- посилення механізму захисту прав і свобод громадян.

Особливе значення у процесі проведення децентралізації влади посідає система взаємодії центральних та регіональних органів управління. Це не лише перманентні взаємовідносини, які виникають під час здійснення консультацій у процесі нормотворчої діяльності або під час вирішення бюджетно-фінансових відносин, а на сам перед постійне врахування позицій регіонів у процесі здійснення державних функцій. Одним із найдієвіших способів забезпечення такої взаємодії в розвинених демократичних країнах вважається функціонування двопалатної структури парламенту. Верхня палата такої інституції зосереджується на представленні інтересів регіонів як в нормотворчому, так і в номінаційному, кадровому та інших процесах, що відбуваються у парламенті.

Основним і найбільш прийнятним способом перманентного вдосконалення і розвитку конституції є вдосконалення і розвиток конституційного законодавства. Конституція тільки тоді буде несуперечливою і сучасною (тобто відповідною суспільним відносинам, що постійно розвиваються), коли буде

створено не один «ідеальний» документ - довершена конституція, що теоретично і практично є неможливим, а коли буде створено струнку, науково обгрунтовану, ієрархічну систему нормативних актів, що дають можливість функціонувати конституції, тобто систему конституційного законодавства. У свою чергу, розвиток та модернізація конституційного законодавства забезпечують адекватність Основного Закону реальній дійсності.

Установча функція Верховної Ради України як важливий елемент забезпечення реалізації принципу верховенства права в Україні

Серьогіна К.В., студент 7-КМ-2Б курсу ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент Устименко Т.П.

Одним із найважливіших чинників побудови демократичної, соціальної, правової держави, формування громадянського суспільства є функціонування парламенту - найвищого виборного органу законодавчої влади, який за допомогою представництва різних верств населення здійснює презентацію інтересів усього народу. Верховна Рада, як представницький орган України, відіграє значну роль у вітчизняному державотворчому процесі, життєдіяльності суспільства і держави, реалізуючи свою діяльність за допомогою функцій. Парламент має багато напрямків діяльності, і це не суперечить його природі, оскільки він бере участь у здійсненні ряду функцій держави, як об'єктивних, зумовлених змістом діяльності держави (політичної, економічної, соціальної, культурної, екологічної), так і владних (законодавчої, установчої тощо). Проблематика функцій Верховної Ради України є актуальною, оскільки від ефективної діяльності парламенту безпосередньо залежить рівень народного представництва та захисту інтересів громадян України.

Слід зазначити, що дані проблематиці присвятили свої праці досить велика кількість науковців. Зокрема, можна виділити таких вчених: Г.С. Журавльова, В.В. Кравченко, О.О. Майданник, Я.М. Назаренко, Л.М. Омельченко, В.Ф. Погорілко, І.І. Снігур та багато інших правників.

Для кращого розуміння напрямків діяльності Верховної Ради перш за все необхідно визначитися з поняттям «функція парламенту». Узагальнено її визначають як основний напрямок діяльності цієї інституції [1, с. 2571]. Деякі науковці формулюють функції Верховної Ради України як основні напрямки її діяльності, які визначають соціальне призначення українського парламенту [2, с. 657]. Найбільш детально функції Верховної Ради характеризує Я.М. Назаренко, зазначаючи, що це основні напрями та види діяльності українського парламенту, які втілюються в його компетенції, визначеній Конституцією та іншими нормативно-правовими актами України, зумовлюються об'єктивними потребами державного та суспільного розвитку з погляду внутрішніх і зовнішніх завдань держави, у яких виражаються і конкретизуються сутність, соціальне призначення та роль Верховної Ради України як єдиного законодавчого органу, відповідно до її місця в механізмі Української держави для досягнення визначених завдань і реалізуються в передбачених чинним законодавством формах [2, с. 658].

Можна виокремити наступні ознаки функцій Верховної Ради України. По-перше, це нормативна визначеність, коли різноманітні напрямки діяльності парламенту знаходять своє правове визнання або ж у конституції країни, або ж у інших національних нормативних актах. Тобто вони є правомірним лише у тому разі, коли витікають із змісту відповідних нормативно-правових актів і діють